

Dr hab. Anna Musiała
Zakład Prawa Pracy i Prawa Socjalnego,
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu

Recenzja rozprawy doktorskiej

Krzysztofa Stasiaka

„Wpływ stosunku pracy sądowego kuratora zawodowego na efektywne zarządzanie kuratorską służbą sądową”

1. Wybór tematu rozprawy zasługuje na aprobatę. Istnieje mocne uzasadnienie dla potrzeby analizy stosunku pracy kuratora sądowego celem ustalenia na ile istniejące w tym zakresie regulacje prawne wpływają negatywnie bądź pozytywnie, na wykonywanie przez owych kuratorów przypisanych im prawem obowiązków, zważywszy na rolę instytucji kurateli w ochronie społeczeństwa. Nie ulega bowiem wątpliwości, że kuratorzy sądowi poprzez pracę z osobami skazanymi oraz z osobami przejawiającymi negatywne lub nawet patologiczne zachowania (zaniedbania w zakresie opieki i wychowania dzieci, uzależnienia, różnego rodzaju przejawy demoralizacji, itp.), wpływają na zmniejszenie tych negatywnych zjawisk. Nadto, poprzez fakt, iż zajmują się wykonywaniem orzeczeń sądowych, mają oni wpływ na społeczny odbiór wymiaru sprawiedliwości, a także kształtowanie poczucia sprawiedliwości. W związku z powyższym, absolutnie celnie z punktu widzenia potrzeb prawno-społecznych, dokonano wyboru tematu dysertacji doktorskiej.

Wartość tematu pracy polega też na jego dość całościowym, lecz jednocześnie rygorystycznie zakreślonym przedmiocie. Ujęcie to pozwoliło na należyte wnikanie w głąb problematyki i budowanie syntez w uwzględnianiu w pełni pogłębionych analiz wszystkich składowych elementów. Recenzowana praca cechuje się drobiazgowością analiz, dowodząc wysokich umiejętności analitycznych jej Autora.

2. Układ pracy również nie budzi wątpliwości. Ogólnie można powiedzieć, że konstrukcja pracy jest poprawna i przejrzyste ujmuje temat w siedmiu rozdziałach poprzedzonych wstępem i zakończonych syntetycznym streszczeniem przeprowadzonych analiz i ustaleń. Słusznie wpierv rozpoczyna się rozważania od rysu historycznego, a więc wskazania początków kształtowania się instytucji kurateli. Należy w tym miejscu powiedzieć, że zamieszczone tu wywody są obszerne, rzetelne i dają pogłębione spojrzenie na historyczne ujęcie przedmiotowej instytucji – instytucji kurateli.

Następnie, przechodzi się do kwestii zadań zawodowego kuratora. Nie można odmówić pieczołowitości w przedstawieniu tegoż zagadnienia. Wydaje się również słuszny zaproponowany w pracy podział tegoż rozdziału wedle następującego kryterium, a mianowicie podmiotowego. Wpierv bowiem omawia się zadania zawodowego kuratora dla dorosłych, a następnie zawodowego kuratora rodzinnego. Choć można byłoby rozważyć w tym rozdziale podejście przedmiotowe, a więc za punkt wyjścia obrać rodzaj zadania, które dany kurator ma wypełnić.

Dalej, w rozdziale trzecim następuje przedstawienie pewnych kryteriów, które mają posłużyć za punkt odniesienia dla oceny trafności prawnej regulacji stosunku pracy kuratora zawodowego. Słusznie w tym miejscu opracowania, a więc po zaprezentowaniu fragmentu poświęconego rysowi historycznemu oraz fragmentu, gdzie szeroko rozważa się zadania zawodowego kuratora sądowego, przechodzi się do kwestii kryteriów diagnozy co do właściwego swoistego „skrojenia” unormowania prawnego stosunku zatrudnienia kuratora zawodowego. Kolejne rozdziały, a więc IV („Nawiązanie i ustanie stosunku pracy”), V („System nagród i kar”) oraz VI („Rozwój kuratora zawodowego i inne aspekty jego stosunku pracy, które na ten rozwój wpływają”) oraz VII („Pozostałe uwarunkowania stosunku pracy kuratora zawodowego istotne z punktu widzenia zarządzania zasobami ludzkimi”) można skomentować w ten sposób, że stanowią one rzetelną charakterystykę stosunku pracy kuratora zawodowego. Przedstawia się kolejno, bardzo drobiazgowo, następujące kwestie: nawiązanie stosunku pracy kuratora zawodowego; rozwiązanie tego stosunku pracy w drodze wypowiedzenia; rozwiązanie stosunku pracy z mocy prawa z winy kuratora, bez wypowiedzenia; rozwiązanie stosunku pracy z inicjatywy kuratora; zmiana warunków pracy i płacy oraz wygaśnięcie tego stosunku; system nagród dla kuratorów oraz rodzaje możliwych do zastosowania kar i zasady ich stosowania, a także przygotowanie do zawodu kuratora, rozwój kompetencji

zawodowych, awans i dobór kadry zarządzającej oraz kontrolę i ocenę pracy kuratora. Wreszcie zaprezentowano również problematykę wynagrodzenia, gratyfikacji jubileuszowej, odprawy emerytalno-rentowej, delegowania, przeniesienia i zawieszenia kuratora zawodowego, jego czas pracy oraz urlop wypoczynkowy i urlop na poratowanie zdrowia.

W tym miejscu należy wskazać na niewątpliwą rzetelność prezentowania problematyki w zakresie wyżej wskazanych kwestii. Uważam, że Doktorant potrafi dostrzegać zagadnienia problematyczne, celnie stawiać pytania i formułować własne stanowisko, notabene, co ogromnie istotne, czasami wbrew sugerowanym przez doktrynę opiniom. Tak jest np. w kwestii określenia charakteru prawnego stosunku zatrudnienia kuratora zawodowego. Doktorant bowiem, wbrew sugestii wyrażonej przez W. Sanetrę, aby poddać pod rozwagę zatrudnienie kuratorów na podstawie umowy o pracy, prezentuje swoje własne (odmienne) stanowisko i twierdzi, że kurator powinien pozostawać w stosunku zatrudnienia powstałego poprzez mianowanie. Co bardzo ważne, wyrażając swoje zdanie, Doktorant przytacza szereg przekonujących argumentów, które świadczą o jego naukowej dojrzałości (strony 119-120). Innym „dowodem” powyższego są Jego wywody dotyczące problemu ochrony szczególnej przed wypowiedzeniem kuratorowi stosunku pracy w sytuacji gdy ustawa o kuratorach sądowych nie zawiera przepisów, które taką ochronę by ustanawiały. Doktorant celnie formułuje pytanie, czy kurator jest objęty ochroną przewidzianą z art. 39, 41, 177 k.p. i wskazuje, że jest to problem złożony na tle występowania problemów interpretacyjnych w zakresie odpowiedniego stosowania innych aktów prawnych (w tym kodeksu pracy) do pragmatyk służbowych (szerzej patrz rozważania na stronach 138-139).

Podsumowując ten punkt recenzji, chciałabym podkreślić, że budzi moje uznanie skrupulatność przeprowadzonej analizy dogmatycznej (m.in. strony: 126, 128, 134-135). Autor bardzo wnikliwie bada prawną regulację świadczenia pracy przez zawodowych kuratorów. W wielu miejscach ocenia ją krytycznie, formułując swoje stanowisko, a wcześniej odnosi się również do ewentualnych ustaleń doktrynalnych i jurydycznych, jeśli w danej kwestii wystąpiły. Zaletą pracy jest również rzetelnie sporządzane podsumowanie każdego z rozdziałów, które ułatwia Czytelnikowi lekturę; szczególne moje uznanie budzi podsumowanie rozdziału III, które wysoko oceniam merytorycznie. Zaproponowane bowiem przez Autora pogrupowanie podejmowanych przez kuratora zadań (czynności) jest bardzo trafne z

punktu widzenia dalszych rozważań, mających wskazywać na istotną samodzielność w pracy kuratora, co ma znajdować, jak pisze Doktorant (i z czym się *notabene* zgadzam) niejako „przełożenie” w traktowaniu stosunku pracy kuratora sądowego jako stosunku pracy z mianowania.

3. Pewne wątpliwości może budzić rozdział III, a więc poświęcony zagadnieniu zarządzania zasobami ludzkimi w ujęciu teoretycznym. Autor postawił sobie za cel, jak pisze: „przedstawienie kluczowych wiadomości na ten temat, traktując je jako pewien naukowo sprawdzony wzorzec postępowania.” Można się zastanawiać, czy poczynione w tym rozdziale ustalenia rzeczywiście winny być punktem odniesienia dla oceny trafności prawnej regulacji stosunku pracy kuratora zawodowego. W pewnym sensie na pewno tak. Ale sądzę, że pierwszoplanowym punktem odniesienia dla prawidłowego ukształtowania stosunku zatrudnienia zawodowego kuratora winien być model zatrudnionego w służbie cywilnej, a więc w efekcie idzie o to, aby stan pracowniczy tegoż kuratora został tak określony by w konsekwencji jego realizacji, móc mówić, iż kurator może rzetelnie, bezstronnie, politycznie neutralnie wykonywać zadania państwa. Innymi słowy, kształt stosunku pracy zawodowego kuratora powinien móc pozwolić na zawodowe, rzetelne, bezstronne i neutralne politycznie wykonywanie zadań państwa. Nie można bowiem zapominać, iż praca kuratora to swoista służba – służba państwu, a więc nie jest to „zwykła” praca podejmowana w pierwszym rzędzie w celach alimentacyjnych, ale w celach służby; cel alimentacyjny pojawia się na planie drugim. Poddaję Doktorantowi ten punkt widzenia pod rozważenie. Być może trzeba byłoby jeszcze raz spojrzeć na dokonane, tak jak już napisałam, szczegółowe rozważania dogmatyczne z zakresu stosunku zatrudnienia zawodowego kuratora sądowego przez pryzmat osiągnięcia pewnego konstytucyjnego wzorca państwowego urzędnika. Mam świadomość, że w przepisach art. 153 Konstytucji stanowi się o zawodowym, rzetelnym, bezstronnym i politycznie neutralnym wykonywaniu zadań państwa w odniesieniu do urzędów administracji rządowej, ale nie widzę powodów, dla których owego wzorca służby nie należałoby odnosić także do kuratorów zawodowych.

Zresztą Doktorant chyba zdaje się dostrzegać brak owej, wspomnianej przeze mnie perspektywy badawczej, jako że w Zakończeniu swojej pracy pisze następująco: „Oczywiście ukształtowanie stosunku pracy kuratora zawodowego w sposób, który odpowiada założeniom efektywnego zarządzania zasobami ludzkimi nie gwarantuje,

ze będzie to służba sprawnie zarządzana. Do osiągnięcia takiego celu konieczne jest też przejrzyste zdefiniowanie celów pracy [podkr. moje A.M], oraz kompetencje kadry kierowniczej.” Zatem gdyby jeszcze niejako wyeksponować ową perspektywę traktowania pracy kuratora jako służby, której celem jest zawodowe, rzetelne, bezstronne i politycznie neutralne wykonywanie zadań państwa, to można byłoby wysunąć jeszcze dalsze wnioski w zakresie modelowego stosunku zatrudnienia kuratora zawodowego.

W zakresie uwag do rozdziału III można byłoby jeszcze powiedzieć, że wskazanym byłoby jego skondensowanie. Uważam bowiem, że niektóre rozważania z punktu widzenia pracy są zbyteczne. Myślę tu o tych zawartych w podrozdziale zatytułowanym „Rodzaje zarządzania zasobami ludzkimi i modele przywództwa”, gdzie Autor chyba niepotrzebnie wchodzi szczegóły z zakresu rozróżniania modelu zarządzania zasobami ludzkimi typu Michigan oraz typu Harvardzkiego. Wydaje mi się, że należałoby obrać jeden z modeli, uzasadnić swój wybór i pozostawić już dalsze dystynkcje.

4. Pracę wieńczy bardzo dobrze sporządzone „Zakończenie”, gdzie Autor dokonuje skrupulatnego podsumowania swoich rozważań i co najważniejsze, jasno formułuje swoje wnioski.

5. Można byłoby poddać pod rozwagę wzbogacenie przedmiotowej pracy doktorskiej o wątek dotyczący kuratorów społecznych. W obowiązujących przepisach, ustawie z dnia 27 lipca 2001 r., j.t., Dz. U. z 2014 r., nr 795 ze zm., poświęcono przecież pewną część właśnie instytucji kuratora społecznego (przepisy artykułów 84-91). Uważam, że fakt, iż nie pobierają oni wynagrodzenia za swoją pracę, nie umniejsza ich roli, a wręcz jest świadectwem ogromnego „oddania” się służbie państwu; może jeszcze większego, bo w żadnym względzie niemotywowanego celem alimentacyjnym. Na pewno należy im w pracy, przynajmniej w jednym z fragmentów poświęcić uwagę. Nadało by to jeszcze większą spójność dysertacji i Czytelnik otrzymałby całościowy – pełny obraz instytucji kuratora sądowego.

6. W odniesieniu do kwestii „warsztatowej” pracy doktorskiej Pana Krzysztofa Stasiaka, uważam, że jest on w zasadzie bez zastrzeżeń. Praca na pewno

nie budzi uwag pod względem przygotowania językowego. Co się tyczy bibliografii, to należy uznać, iż jest w zupełności wystarczającą jak na wymagania stawiane pracom doktorskim. Jedynie można postawić pytanie o przyczynę nieuwzględnienia obcych unormowań w zakresie przedmiotowego tematu. Z kolei na szczególnie podkreślenie, bo niosące istotną wartość dla rozważań, zasługuje powoływanie w pracy wewnętrznych pism ministerialnych w zakresie reformy czy w ogóle funkcjonowania instytucji kuratorów sądowych i dość detaliczne przedstawienie przebiegu prac nad zmianami w zakresie tejże instytucji (m.in. strona: 36-38).

Konkluzja

Przedstawione uwagi krytyczne mają w zasadzie charakter polemiczny i nie umniejszają bardzo dużej wartości recenzowanej rozprawy. Ewentualne dalsze badania nad sformułowanymi przez Doktoranta tezami wykażą czy wszystkie prezentowane przez niego wnioski są prawidłowe. Już teraz jednak trzeba stwierdzić, że zebranie tak bogatego materiału i sformułowanie w oparciu o niego wielu interesujących twierdzeń oraz przeprowadzenie wszechstronnych analiz dla ustalenia ich prawdziwości wzbogaciło znacznie wiedzę o wpływie stosunku pracy sądowego kuratora zawodowego na efektywne zarządzanie kuratorską służbą sądową.

Już z tego względu recenzowaną pracę należy uznać za bardzo wartościowe i w pełni samodzielne rozwiązanie przez Autora zagadnienia naukowego, wykazujące także Jego ogólną wiedzę teoretyczną w zakresie prawa pracy i dyscyplin pokrewnych. Praca odpowiada więc w pełni wymogom rozprawy doktorskiej określonym w obowiązującej ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym.

Poznań, dnia 4 marca 2017 r.

dr hab. Anna Musiała

